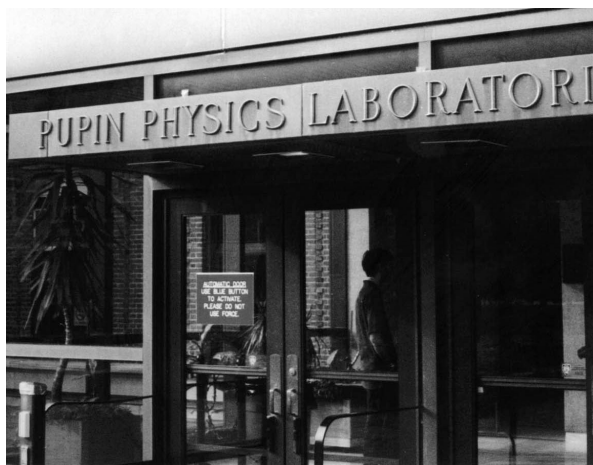

Feljton - četvrti deo

ODNOSI IZMEĐU PUPINA I TESLE

Nesporazumi između Mihajla Pupina i Nikole Tesle završeni prijateljskim stiskom ruke

Januara, 21. 1890, prilikom izbora Tesle za potpredsednika Američkog udruženja elektroinženjera, u diskusiji je učestvovao i Pupin. Zastupao je primenu naizmjeničnih struja i stekao Teslino priznanje. Kako se upravo vratio iz Evrope nije bio informisan o nesporazumima između Edisona i Vestinghousa. Nešto kasnije, istražujući ko je stvarno autor polifaznih sistema, po Tesli, vezao se za pogrešne ljude i "zapetljao se". Predavanjem u Bostonu podelio je slušaoce na pristalice i protivnike naizmjeničnih struja. Na njegovu sreću među pristalicama se našao Elihu

Pupinova laboratorija na Columbia Univerzitetu

Tomson, koji će ga kasnije spasti kada su protivnici pokušali da ga izbace sa univerziteta. Pupin je jednom prilikom tvrdio da ga je Tesla pogrešno shvatio, kojom prilikom je došlo do razmimoilaženja pobratima.

Pupin je Teslu pozivao na svoja predavanja, ali ih je Tesla izbegavao. Govoreći pohvalno o Tesli, Pupin je u jednom svom govoru, pohvalio i Dobrovoljskog i Brauna za praktičnu primenu Teslinih izuma, ali je na to Tesla kasnije reagovao da su ta dvojica pokrali njegove

Otkrivanje Pupinove biste na Columbia Univerzitetu

izume. Kada je Tesli dodeljivan počasni doktorat na Kolumbija i Jel univerzitetima Pupin je izrazio svoje neslaganje sa istima. Ipak, data priznanja su Tesli dodeljena. I kada je Tesla 1892. najavio mogućnost slanja visokofrekventnih struja na neograničene udaljenosti i isto patentirao, a istovremeno potvrdio mogućnost slanja telefonskih poruka posredstvom transatlantskog kabla, Pupin se takođe ovome protivio. Tada je Pupin počeo da istražuje američke patente i 10. februara, 1894. i sam podneo

patentni zahtev iz višelinijске telegrafije, napisavši: "Tvrdim da sam ja prvi koji čini praktični pokušaj primene višelinijске telegrafije". Pupin je pronalazak x-zraka primio kao najznačajniji pronalazak u njegovom životnom veku i odmah je pristupio njihovom istraživanju.

Konačno, posredovanjem Pupina, Markoni je predstavljen Tesli u naučnom klubu, kojom prilikom je Pupin bio veoma raspoložen zbog penzionisanja Džona Sejmura iz Patentnog biroa. Boraveći u Teslinoj laboratoriji Markoni je izrazio sumnju u rad transformatora, a Tesla mu je odgovorio: "Vreme će pokazati gospodine Markoni". Tom prilikom Pupin se ponudio Markoniju za konsultanta, a Markoni je od njega tražio i susret sa Edisonom, kako bi od njega izvukao saznanje o slanju poruka iz voza tokom kretanja. Pupinu je data uloga posrednika odgovarala, a baš tih godina počeo je dobijati materijalna sredstva za svoje patente. U junu 1900. dobio je od AT&T \$3000, a dogovoreni iznos bio je \$200,000. Time se Pupin materijalno obezbedio za dugi period vremena. Kada je Markoni pripremao odašiljač na Nju Faundlendu pitali su Pupina da li veruje u uspeh, on je odgovorio: "I most certainly do" (svakako da).

I pored svih nesuglasica sa Teslom Markoni je došao da vidi njegov toranj u Vardenklifu, sa koga je Tesla nameravao slati energiju od 10 miliona konjskih snaga, što je dvostruko više od snage celokupnih Niagarinih vodopada.. A kada je Pupin pozvan da svedoči u sporu Tesla-Markoni, Pupin je napisao: "Ja sam pronašao bežičnu telefoniju pre Tesle i Markonija". Prema Teslinoj tužbi kod "Druri Kuper" - dokazano je da je Tesla još 1897. izvršio eksperiment prenosa poruke od Hjustona do Vest Pointa (oko 30 milja) pred oko 3000 zvanica, svih struka, a da je Markoni podneo patent br. 763772 tek 10. novembra 1900.

Tesla je molbu prihvatio, ali samo u prisustvu Stoilkovića i kada je ušao u bolesnikovu sobu uzeo je Pupina za ruku i upitao ga: "Kako ste moj stari prijatelju"?

Teslini patenti nose brojeve 645576 i 649621 od 2. septembra 1897. Stanko Stoilković, ambasador

Jugoslavije u Americi, je bio nesrećan zbog razlaza između Tesle i Pupina. Nastojao je da ih približi. A kada se Pupin razboleo 1935. godine, zamolio je Stoilkovića da privoli Teslu da ga poseti, kako bi se pomirili pre njegove smrti. Tesla je molbu prihvatio, ali samo u prisustvu Stoilkovića i kada je ušao u bolesnikovu sobu uzeo je Pupina za ruku i upitao ga: "Kako ste moj stari prijatelju"? Pupinova poslednja želja je bila ispunjena, ostao je bez reči, bio je veoma emotivan i tiho je plakao. Ostali posetioци su ih ostavili nasamo, a uskoro zatim Pupin je umro. Bilo je to 12. marta, na 61-u godišnjicu Pupinovog polaska iz Hamburga za Ameriku. Tesla je takođe prisustvovao Pupinovoј sahrani. Dva srpska velikana oprostili su jedan drugome za sve nesuglasice oko ovozemaljskih pronalazaka da bi im duše počivale mirno u besmrtnom nebeskom raju, večnosti. Neka je obojici veliko hvala i večna slava za doprinose čovečanstvu i ugled koji su podigli srpskom narodu.

K R A J

Da li znate šta se dešava kad se ne reklamirate?

NIŠTA

MEMORIJALNO DRUŠTVO NIKOLA TESLA IZ NJUJORKA ČUVAJU SEĆANJA NA VELIKANE

Svi filmovi, knjige, publikacije, mnogobrojni tekstovi u svetski prestižnim časopisima i novinama o Tesli, inicirani iz njujorškog Ridžvuda, gde je sedište Društva, predstavljaju i snažnu poruku koja stiže i matici. Dan Nikole Tesle u Srbiji i Crnoj Gori formalno je uveden pre par godina, i to na veliko insistiranje dr. Jasmine Vujić, koja je ada boravila u otadžbini.

Njujorški entuzijasti su u zajednici sa Columbia Univerzitetom iz Njujorka, obeležili značajan jubilej stope-deset godina od rođenja Mihajla Pupina. Ne zaboravljajući ni Milevu Marić, ni Ajnštajna, gradeći tako jednu internacionalnu organizaciju koja čuva delo srpskih velikana.

Generalni sekretar Teslinog memorijalnog društva, dr. Ljubo Vujović, jedan je od vodećih i najaktivnijih članova. Dr. Vujović, je posvetio mnogo godina iscrpnog rada na Teslinim pronalascima i prikupljanju podataka o njegovom radu i životu. Autor je dokumen-

Doktor Ljubo Vujović

tarnog filma "Nikola Tesla genije koji je osvetlio svet", koji je uradiu u saradnji sa muzejom Nikola Tesla iz Beograda i njihovim predašnjim direktorom, profesorom Aleksandrom Marinčićem. Film je preveden na srpski, engleski i francuski jeziku. A prikazan je i na televiziji u mnogim zemljama širom sveta.

Uradio je i tri filma, o istoriji Balkana. Sva tri film su prikazana na američkoj televiziji. Autor je mnogih tekstova i članaka koji su objavljivani u raznim časopisima i novinama, na radiju i televiziji a napisao je i dve knjige o Tesli "Tribute to Nikola Tesla", u dva dela.

Zajedno sa svojim saradnicima, među kojima su njegov sin Marko Vujović, profesor na Berkliju dr Jasmina Vujić, nekadašnji direktor Muzeja "Nikola Tesla" u Beogradu dr. Aleksandar Marinčić, direktor Kancelarije za spoljne poslove Srpske pravoslavne crkve u Vašingtonu otac Irinej Dobrijević, Teslin biograf Mark Seifer, i humanista i sekretar Društva za Nemačku dr Mihailo Rundo, kreirao je izuzetnu veb stranicu o Društvu i Tesli na Internetu čija je adresa: <http://www.teslasociety.com> i koja predstavlja pravu riznicu podataka naših velikana.

- Šireći istinu o Tesli, mi zapravo govorimo o nama kao narodu koji nije zaslužio ono što je doživljavao u poslednjoj deceniji prošlog veka. Podatak da su 40 odsto bazične američke tehnologije stvorili Nikola Tesla i Mihajlo Pupin potvrđuje gde nam je mesto - kaže dr. Vujović, kome su Amerikanci odali svojevrsno priznanje proglašavajući ga za biznismena godine.

Danas se 10. jul, Dan Nikole Tesle, u Americi obeležava u više od polovine saveznih država, na mestu gde je ovaj naučnik preminuo - hotel "Njujorker" na Menhetnu - postavljena je spomen-ploča. Sve ovo i još mnogo toga, ostvareno je zahvaljujući upornom radu Mrmorijalnog društva Nikola Tesla.

<http://www.teslasociety.com>